

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ ФАКУЛЬТЕТ
ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього рівня Магістр

зі спеціальності 024 Хореографія

на тему: «Хореографічна інтерпретація феномена взаємодопомоги як
соціокультурного явища»

Структура кваліфікаційної роботи:

- теоретична частина творчого проєкту
- творчий проєкт – хореографічна композиція «Об'єднання заради допомоги»

Виконавець: здобувач вищої освіти

рівня магістр

денної форми навчання

Анна ФІЛОСОФ

Керівник кваліфікаційної роботи

канд. мистецтвознавства, доцент

Наталія СЕМЕНОВА

Допущено до захисту: «16» листопада 2025р.

Завідувач кафедри (підпис)

(підпис)

Каріна ОСТРОВСЬКА

(розшифрування підпису)

Оцінка / 9/10 / добре

(за нац. шкалою, бали, ECES)

Харків-2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «ОБ'ЄДНАННЯ ЗАРАДИ ДОПОМОГИ».....	6
1.1. Мистецтво як інструмент вираження внутрішніх переживань особистості..	6
1.2. Соціально-філософські виміри проблеми самотності й єдності індивіда в суспільстві.....	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНИХ АНАЛОГІВ ТА ПРОТОТИПІВ ТВОРЧОГО ПРОЕКТУ «ОБ'ЄДНАННЯ ЗАРАДИ ДОПОМОГИ».....	18
2.1. Виразні можливості сучасного танцю в інтерпретації ідей взаємодопомоги.	18
2.2. Аналіз існуючих хореографічних творів, присвячених темі єдності, підтримки та співпраці.....	22

ТВОРЧИЙ ПРОЕКТ

РОЗДІЛ 1. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПЛАН ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «ОБ'ЄДНАННЯ ЗАРАДИ ДОПОМОГИ».....	33
1.1. Основні характеристики хореографічного твору.....	33
1.2. Дійові особи та їхня стисла характеристика.....	33
1.3. Лібрето.....	33
1.4. Розгорнутий зміст.....	34
1.5. Драматургія.....	35
1.6. Музичний аналіз.....	35
1.7. Костюми.....	36
1.8. Світлова партитура.....	37
РОЗДІЛ 2. ПОСТАНОВЧИЙ ПЛАН ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «ОБ'ЄДНАННЯ ЗАРАДИ ДОПОМОГИ».....	40
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. У сучасному суспільстві, що переживає періоди соціальної нестабільності, воєнних випробувань та моральних трансформацій, особливого значення набувають цінності людяності, солідарності та взаємодопомоги. Взаємопідтримка виступає не лише способом виживання чи адаптації, а й важливим чинником духовного єднання, збереження національної ідентичності та культурної стійкості. Саме тому пошук нових форм художнього осмислення цього феномена стає актуальним завданням сучасного мистецтва, зокрема хореографії.

Хореографічне мистецтво має унікальний потенціал передавати соціальні ідеї та емоційно-психологічні стани через рух, пластику й ритм. Танець, як універсальна мова спілкування, дозволяє глибоко розкрити тему взаємодопомоги – від індивідуального прояву співчуття до колективної підтримки, єднання людей перед спільними викликами. Інтерпретація цієї теми у хореографії дає змогу не лише збагачувати сценічну культуру, а й формувати гуманістичні орієнтири у глядача, виховувати емпатію та соціальну відповідальність.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена потребою осмислення взаємодопомоги як соціокультурного явища засобами хореографії, виявлення її символічного, емоційного й етичного змісту в сучасному мистецькому контексті. Це сприяє розвитку хореографічної культури, формуванню соціально активної особистості та утвердженню цінностей добра, співчуття і єдності у суспільстві.

Мета дослідження – здійснити хореографічну інтерпретацію феномену взаємодопомоги як соціокультурного явища.

Завдання:

1. Вивчити зміст мистецтва як інструмента вираження внутрішніх переживань особистості.
2. Окреслити соціально-філософські виміри проблеми самотності й єдності індивіда в суспільстві.

3. Виокремити виразні можливості сучасного танцю в інтерпретації ідей взаємодопомоги

4. Провести аналіз існуючих хореографічних творів, присвячених темі єдності, підтримки та співпраці.

5. Розробити композиційний план хореографічної композиції «Об'єднання заради допомоги».

6. Розробити та презентувати постановчий план хореографічної композиції.

Об'єкт – хореографічне мистецтво.

Предмет – хореографічна інтерпретація феномена взаємодопомоги як соціокультурного явища.

У дослідженні використано комплекс взаємопов'язаних теоретичних, емпіричних і творчо-аналітичних **методів**, які забезпечують глибоке й цілісне вивчення феномена взаємодопомоги та його художнього втілення у хореографії. Теоретичні методи: аналіз і узагальнення наукової літератури, порівняльний, історико-культурний і системно-структурний. Емпіричні методи, такі як спостереження сценічних постановок, творчо-художній аналіз і моделювання.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані у творчій, педагогічній та просвітницькій діяльності. Розроблений композиційний і постановчий плани хореографічної композиції «Об'єднання заради допомоги» можуть стати методичним матеріалом для викладачів хореографічних дисциплін, керівників танцювальних колективів, студентів мистецьких закладів освіти.

Наукова новизна роботи полягає у спробі комплексного осмислення феномена взаємодопомоги як соціокультурного явища засобами хореографії. Уперше здійснено художньо-аналітичну інтерпретацію цієї теми через систему виразних засобів сучасного танцю, розкрито взаємозв'язок між соціально-філософськими ідеями єдності, співчуття та солідарності й їхнім сценічним утіленням. Розроблено оригінальний творчий проєкт – хореографічну композицію «Об'єднання заради допомоги», що поєднує символічні, емоційні та

пластичні аспекти відображення взаємопідтримки як важливої суспільної та естетичної категорії. Отримані результати розширюють науково-методичну базу досліджень у сфері хореографічного мистецтва, відкриваючи нові можливості для його соціокультурної інтерпретації.

Апробація отриманих результатів: результати досліджуваної теми були презентовані на Міжнародній науковій конференції «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» (20 – 21 листопада, 2025 р., Харків, ХДАК) [26, с. 131-133].

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи складається з вступу, двох розділів теоретичної частини, творчого проєкту (який містить два розділи – композиційний та постановчий плани хореографічної композиції «Об'єднання заради допомоги»), висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 58 сторінок. Робота містить 7 малюнків. Список використаних джерел налічує 36 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «ОБ'ЄДНАННЯ ЗАРАДИ ДОПОМОГИ»

1.1. Мистецтво як інструмент вираження внутрішніх переживань особистості

Мистецтво здавна виступає одним із найпотужніших засобів самовираження людини, здатним передавати найглибші емоції, думки та внутрішні переживання, які часто неможливо висловити словами. Воно є своєрідним посередником між внутрішнім світом митця та зовнішньою реальністю, дозволяючи не лише звільнити накопичені почуття, а й поділитися ними з іншими. Через різні художні форми: музику, живопис, театр, літературу чи танець людина розкриває свій емоційний стан, шукає гармонію з собою і світом, осмислює власний досвід. Саме тому мистецтво виступає універсальним інструментом комунікації душі, що здатен торкнутися найпотаємніших струн людського серця.

Також мистецтво є потужним засобом для передачі складних емоцій, які може бути важко висловити лише словами. Залучаючись до художньої творчості, люди можуть спрямовувати свої внутрішні почуття, надаючи їм форми та форми таким чином, що це заохочує як самоаналіз, так і спільне розуміння. Цей процес особливо важливий для тих, хто вважає вербальне спілкування складним, оскільки мистецтво пропонує альтернативну мову для вираження глибоких емоцій та переживань. Наприклад, образотворче мистецтво, музика та танець можуть передавати смуток, радість, тугу чи тривогу тонкими та нюансованими способами, що долають лінгвістичні бар'єри.

Сучасне мистецтво формує і трансформує уявлення про суб'єктність, тілесність, владу, ідентичність та реальність як таку. Особливого значення в цьому контексті набуває філософський аналіз, який дозволяє осмислити нам мистецтво як простір перетину естетичного, політичного та

постантропологічного вимірів. Тому мистецтво сьогодні дедалі частіше розглядається як засіб критичного пізнання й символічного спротиву, який і відображає і активно втручається в суспільні процеси. Поява постантропоцентричних дискурсів, зокрема в рамках екософії, теорій постлюдини та акторно-мережевих підходів, змінює і традиційне уявлення про художню творчість [31, с. 3].

Символізм та метафори відіграють центральну роль як у образотворчому, так і у виконавському мистецтві, дозволяючи митцям передавати внутрішні переживання через шари значень. Ці образні засоби дозволяють творцям кодувати складні емоційні стани в зображеннях, звуках, жестах чи наративах, завдяки чому їхні роботи резонують з аудиторією на багатьох рівнях. Завдяки використанню метафори мистецтво може звертатися до універсальних тем, таких як кохання, втрата чи надія, одночасно відображаючи унікальний особистий досвід митця. Ця подвійність посилює емоційний вплив твору, сприяючи емпатії та зв'язку між глядачами [15].

Елементи кольору, текстури та форми є невід'ємною частиною відображення внутрішніх станів художника, пропонуючи візуальний словник для емоційного вираження.

Колір у мистецтві живопису традиційно вважається ключовим компонентом композиції, проте, у сфері створення драматичних образів, його роль сягає глибше, торкаючись психологічних та емоційних аспектів. Палітра кольорів може впливати на сприйняття глядачем на рівні підсвідомості, формуючи відповідний настрій, демонструючи внутрішні переживання героїв, підкреслюючи напруженість чи трагічність сцени [21, с. 195]. Художники часто обирають певні кольори, щоб викликати певні настрої або психологічні реакції: теплі відтінки можуть означати пристрасть або енергію, тоді як холодніші тони можуть натякати на спокій або меланхолію.

Так само використання текстури та маніпулювання формою може передавати хвилювання, спокій або сум'яття, надаючи глибше розуміння емоційного ландшафту творця. Взагалі, погоджуємось із думкою А. Топал та

А. Богайчук, стосовно того, що текстура відіграє ключову роль у мистецтві, особливо коли йдеться про стилізацію природи. Використання текстурних технік дозволяє художникам не лише передати візуальні аспекти природних об'єктів, але й створити емоційний відгук у глядача, додаючи глибину, об'єм і тактильність зображенню [25, с. 149]. Цей художній вибір не лише дозволяє художникам виражати свої внутрішні переживання, але й запрошує глядачів взаємодіяти та інтерпретувати емоційну розповідь, представлену в творі.

Мистецтво здатне не лише сприяти самовираженню та самопізнанню, а конфліктів та емоційних криз. Мистецтво також виступає шляхом до самопізнання [7, с. 150], пропонуючи людям унікальний простір для дослідження своїх внутрішніх думок і почуттів поза межами словесної мови. Участь у творчому процесі дозволяє людям отримати доступ до аспектів себе, які інакше могли б залишитися прихованими або невисловленими. Вважаємо, що через живопис, музику, скульптуру чи інші художні форми люди можуть екстерналізувати складні емоції та внутрішні конфлікти, отримуючи цінне розуміння власної психіки. Цей акт творення не лише виводить на поверхню приховані почуття, але й сприяє самосвідомості та особистісному зростанню, роблячи мистецтво життєво важливим інструментом для самопізнання та емоційного зцілення.

Цитуємо В. Максименко, яка у своєму дисертаційному дослідженні пише: «Досвід – усе, що діє на свідомість людини і засвоюється нею протягом життя (Дж. Локк)» [14, с. 27]. Оскільки мистецтво також діє на свідомість людини, очевидно, що його можна вважати досвідом. Особистий досвід значно формує художній стиль людини, наповнюючи кожне творіння унікальними перспективами, спогадами та емоціями. Обрані кольори, зображені форми та досліджувані теми відображають життєвий досвід та внутрішній світ творця. Для багатьох художників їхня робота стає візуальним щоденником, що фіксує особистісний ріст, боротьбу та перемоги. Ця індивідуальність у художньому вираженні підкреслює, як мистецтво може служити дзеркалом особистості художника, що розвивається разом з його життєвим шляхом. Коли митці

черпають натхнення зі свого досвіду, виникають їхні самобутні стилі, що вирізняють їх та роблять їхнє мистецтво глибоко особистим та значущим.

Художня творчість часто функціонує як засіб дослідження та розуміння власної ідентичності, забезпечуючи безпечний та виразний вихід для саморефлексії. Через процес створення мистецтва люди можуть експериментувати з різними аспектами себе, перевіряючи межі та приміряючи нові ролі чи перспективи. Дослідження є не лише терапевтичним, але й важливим для особистісного розвитку, оскільки дозволяє людям інтегрувати різні аспекти своєї ідентичності. Акт художнього вираження може таким чином стати формою діалогу з самим собою, що призводить до більшої ясності та прийняття того, ким людина є насправді.

Арт-терапія стала потужним інструментом для обробки травм та емоційного болю, пропонуючи людям невербальний вихід для вираження та протистояння складним почуттям. Завдяки створенню візуальних творів люди можуть екстерналізувати внутрішню боротьбу, яка може бути надто складною для вираження словами, що дозволяє безпечно досліджувати болісний досвід [22]. Цей процес не тільки сприяє емоційному вивільненню, але й допомагає людям отримати нові погляди на свою травму, сприяючи відчуттю контролю та розуміння. Займаючись арт-терапією, люди можуть працювати над пригніченими емоціями, поступово зменшуючи інтенсивність свого психологічного стресу та прокладаючи шлях до зцілення.

Творча діяльність відіграє вирішальну роль у сприянні психічному благополуччю, заохочуючи самовираження та емоційну регуляцію. Участь у художніх заняттях, таких як живопис, малювання чи скульптура, може допомогти людям впоратися зі стресом, полегшити тривогу та покращити загальний настрій. Як пише Б. Лазоренко «Оскільки сталість психологічного благополуччя комплексно забезпечується способом життя людини та її близького оточення...» [12, с. 17], то необхідно не лише вести здоровий та активний спосіб життя, але й долучатись до мистецтва, щоб гармонізувати тіло та душу.

Як бачимо, мистецтво виконує роль «дзеркала» внутрішнього світу людини, стаючи засобом, через який суб'єкт відчуває та трансформує свої глибинні емоції. У контексті арт-терапевтичних підходів подібна роль особливо підкреслена у наукових поглядах О. Бедіченко та Я. Раєвської, які вважають, що вона є ефективним інструментом психологічної допомоги, здатним впливати на емоційний, когнітивний і соціальний стан особистості [1, с. 11].

В українському культурному просторі останніх років простежується тенденція активного звернення хореографічного мистецтва до тем єдності, незламності та взаємопідтримки, що набуває особливого значення в умовах воєнних реалій. Пошук сучасних хореографічних форм, у яких рух стає метафорою колективного опору й духовного відродження, знаходить підтвердження у низці мистецьких проєктів, поширених у медійному просторі. Показовим прикладом практичного втілення ідей взаємодопомоги та солідарності у хореографічному мистецтві став танцювальний флешмоб у Відні, організований українською хореографінею Оленою Шоптенко. У межах події 182 учасники за допомогою синхронізованого руху створили пластичні символи національної підтримки, зокрема герб України та тематичні композиційні форми, які відображали колективну стійкість і єдність українського народу. Учасники використали хореографію як засіб невербальної комунікації гуманітарного змісту, де тілесна експресія виступила метафорою духовної єдності та непохитності у часи випробувань [18].

На локальному рівні аналогічну гуманістичну функцію виконує діяльність чернівецької хореографіні Софії Сафрюк, яка ініціювала благодійний танцювальний флешмоб на підтримку Збройних сил України. Учасники заходу виконували танцювальні композиції, спрямовані на збір коштів для українських захисників, тим самим поєднуючи естетичну дію з конкретним соціальним ефектом [29].

Тому вважаємо, що роль хореографічної освіти у вихованні цінностей взаємодопомоги та співчуття виявляється у формуванні гармонійної особистості, здатної до емпатійного сприйняття світу, моральної рефлексії та соціальної

відповідальності. Хореографічна підготовка створює унікальний простір, де фізичний рух поєднується з духовним змістом, а колективна взаємодія стає засобом розвитку гуманістичних рис характеру. Під час спільної творчості формується глибоке відчуття єдності, довіри та взаємної підтримки, що перетворює мистецький процес на педагогічну модель співжиття, заснованого на принципах солідарності, поваги й емоційного співзвуччя. У такий спосіб хореографічна освіта виконує місію морального виховання, розвиваючи у майбутніх митців здатність не лише передавати емоції засобами танцю, а й усвідомлювати їхній суспільний, етичний і духовний вимір.

Крім того, хореографічна діяльність сприяє формуванню внутрішнього почуття взаємозалежності між учасниками творчого процесу, що актуалізує розуміння колективної відповідальності та необхідності взаємної допомоги. У межах навчально-виховного процесу мистецтво танцю виступає засобом розвитку культури партнерства, ненасильницької комунікації та моральної чутливості до іншої людини. Через узгодженість ритму, пластику рухів, синхронність емоцій створюється педагогічне середовище, у якому формується досвід співпереживання, довіри й моральної підтримки.

У науковому дискурсі останніх років гуманістичний потенціал хореографічної освіти розглядається як важливий чинник формування духовно-ціннісної сфери особистості. Як зазначає К. Булага [4, с.22], навчальний процес у хореографічному колективі має поєднувати естетичний розвиток із вихованням моральної чутливості, що досягається через співтворчість, довіру та взаємну підтримку між учасниками. У контексті духовно-морального виховання Ю. Калиновський [8, с.4] наголошує, що сучасна мистецька освіта повинна забезпечувати не лише розвиток професійної майстерності, а й формування духовної культури особистості, зорієнтованої на спільне благо. У контексті сучасної мистецької педагогіки вагомий внесок у вивчення проблеми зробили І. С. Мостова та К. В. Островська, які наголошують, що хореографічне мистецтво є дієвим інструментом формування ціннісних орієнтирів, гуманістичних настанов і соціальної зрілості особистості в процесі навчання танцю [17, с.63].

Сучасні дослідники, зокрема, Л. Мова, в. Рубан та Г. Веселовська підкреслюють, що мистецтво самовираження не лише відображає переживання, але й діє як механізм зцілення і самоідентифікації. Зокрема, аналіз практик contemporary dance в умовах війни в Україні показує, що танцювальні форми «оживляють» травму через рух, допомагають тілесно усвідомити внутрішній дискомфорт і трансформувати його в ресурс стійкості [35].

З погляду психології мистецтва, художній об'єкт стає точкою контакту між творцем і глядачем, через співпереживання (емпатію), рефлексію і ефект катарсису. Таким чином, О. Бицько вважає, що естетичне переживання починається там, де форма і зміст твору стимулюють емоційну реакцію у реципієнта [2].

Особливо цікавою є роль неусвідомлених чи підсвідомих прошарків психіки у художній творчості. У тезах «Психологічні параметри художньо-творчого процесу: свідомість та неусвідомлене» Т. Орлової, підкреслюється, що митцю властиво працювати із символами, що походять із глибин підсвідомості, і переводити їх у знакові образи мистецтва [19].

Крім того, мистецтво стимулює художнє пізнання особистості, формує її ціннісні орієнтації. Наприклад, у дисертації з педагогіки мистецтв В. Максименко наводить поняття художнього пізнання як складного занурення у твори мистецтва: прийняття імпульсів, їх проживання та перевтілення у власне усвідомлення [14, с. 37].

Таким чином, через поєднання психологічної, терапевтичної і естетичної функцій, мистецтво стає не просто засобом зовнішнього декоративного вираження, а глибинним інструментом самоусвідомлення, терапевтичного діалогу особистості із світом і засобом перетворення внутрішнього дисбалансу у виразну форму.

Отже, у підсумку відзначаємо, що мистецтво слугує глибоким засобом самовираження людини, дозволяючи людям передавати складні емоції, внутрішні переживання та особисту ідентичність через різні форми, такі як живопис, музика, танець та література. Воно функціонує не лише як інструмент

для емоційного вивільнення та самопізнання, але й як засіб для соціальної критики та філософських роздумів, особливо в сучасних контекстах, де мистецтво перетинається з політичними та екологічними дискурсами. Крім того, мистецтво має терапевтичні та цілющі здібності, допомагаючи людям обробляти травми, регулювати емоції та досягати психологічного благополуччя шляхом екстерналізації внутрішніх конфліктів та сприяння емпатії та самосвідомості.

1.2. Соціально-філософські виміри проблеми самотності й єдності індивіда в суспільстві

Історична еволюція самотності у філософській думці показує, що саме це питання залишалося центральною темою в різні епохи та культури. Від давніх філософів, які розмірковували над природою людської душі, до сучасних мислителів, які аналізували вплив соціальних структур на особисту ізоляцію, концепція самотності зазнала значного переосмислення. Протягом історії філософи досліджували самотність як особистісний та суспільний феномен, часто пов'язуючи його з екзистенційними питаннями про сенс життя та місце людини в суспільстві. Цей постійний фокус підкреслює складність самотності, позначаючи її як одне з «вічних» філософських питань, на які остаточні відповіді залишаються невловимими. З часом дискусія змістилася від суто метафізичних проблем до включення соціально-культурних та психологічних вимірів, відображаючи ширші зміни в тому, як людство розуміє себе та свої спільні зв'язки.

З точки зору А. Салії самотність митця і самотність окремо взятої людини буде залежати від дуже багатьох специфічних причин, а іноді і від певних неповторних випадковостей [24, с. 11]. Автор аналізує стан самотності митця як невід'ємну умову його творчості, в якій поєднуються відчуження від суспільства і прагнення до самопізнання. За А. Салієм, самотність може бути як руйнівною, так і продуктивною силою: з одного боку, вона відокремлює людину від

колективного досвіду, а з іншого – створює простір для внутрішнього діалогу, народження нових ідей та художніх образів. Таким чином, самотність у творчому процесі постає не лише як стан ізоляції, а як необхідний елемент пошуку істини та духовного самоствердження.

Історична еволюція проблеми самотності у філософській думці свідчить про її багатогранність і багаторівневе значення. Як показує дослідження Е. Кібенко, самотність була не лише приватною задачею окремої особистості, але й концептуальною темою у вченні класиків екзистенціалізму, феноменології та філософії культури. Поділяємо думку авторки, яка розглядає самотність як філософську проблему, що розвивалася в думках Ясперса, Бердяєва, Гайдеггера й інших, вказуючи, що ця проблема має внутрішній зв'язок із концептом Іншого, автономності й самопізнання [9, с. 50-51].

Ключові філософські теорії, що розглядають «я» та ізоляцію, забезпечують основу для розуміння нюансів взаємозв'язку між індивідуальністю та самотністю. Наприклад, екзистенціалістські мислителі, такі як Жан-Поль Сартр та Мартін Гайдеггер, досліджували фундаментальну самотність людського існування, наголошуючи на тому, що кожна людина повинна зіткнутися з реальністю власного буття в ізоляції від інших [16, с. 21, 60]. Інші філософські підходи, такі як «Я-концепція особистості», підкреслюють, як суспільні очікування можуть посилювати почуття самотності, змушуючи людей узгоджувати своє справжнє «я» з нав'язаними ззовні ролями [16, с. 51].

Діалектика між індивідуальністю та суспільною приналежністю є повторюваною темою у філософському дискурсі, порушуючи питання про єдність та різноманітність людського досвіду. Філософи давно дискутують, чи може справжня індивідуальність процвітати в межах обмежень суспільства, чи спільне життя неминуче пригнічує особисту унікальність [16, с. 75-78]. У міру того, як філософська думка продовжує боротися з цими питаннями, стає зрозуміло, що взаємодія між самотністю, індивідуальністю та спільнотою залишається центральною для розуміння людського існування.

Певною мірою поняття самотності означає екзистенціальну колізію духовно-душевного виявлення людини, виявлення особового та особистісного, тоді як самотність окреслює екзистенціальну колізію її вітально душевного та соціального виявлення. Тим більше реальності, що стоять за цими поняттями потребують синтези як подолання власної обмеженості. Таке подолання може бути розгорнуте у дійсності, яку ми окреслимо як «самість» та «самісність». Ці поняття показують реальний вихід людини до відкритого буття у світі, вихід за межі поневолення самотністю, коли навколишня реальність сприймається не як «Воно», а як «Я» і «Ти» – те, що має свободу [27, с. 22].

Поява сучасності та швидкий технологічний прогрес кардинально змінили структуру соціальних зв'язків, глибоко впливаючи на те, як люди переживають самотність. Оскільки суспільства стають дедалі більш урбанізованими та цифровізованими, традиційні форми спілкування в громаді та особистої взаємодії часто замінюються віртуальними зв'язками. Цей зсув, хоча й сприяє появі нових форм комунікації, може одночасно підривати відчуття приналежності та поглиблювати почуття ізоляції.

У цьому контексті ідеї, висловлені Т. Брагіною набувають особливого значення. Вони підкреслюють, що сучасна хореографія може стати своєрідною відповіддю на кризу міжособистісних зв'язків у цифрову добу. Танцювальне мистецтво, будучи формою символічного спілкування, дозволяє відновити втрачений емоційний контакт між людьми, виражаючи через рух ті переживання, які часто залишаються невимовними в умовах інформаційного перевантаження. Хореографія, за Кассіером і в інтерпретації авторів, є способом творення нового «простору спільності», де мова тіла замінює слова і повертає людині досвід автентичної взаємодії [3, с. 53-55].

Зважаємо на те, що культурні норми та цінності відіграють ключову роль у формуванні того, як самотність сприймається та переживається в різних суспільствах. У деяких культурах наголошується на індивідуальних досягненнях та незалежності, що може ненавмисно сприяти самотійності, а не підтримці громади. І навпаки, інші культури надають пріоритет колективному

благополуччю та взаємозалежності, пропонуючи більш надійні системи соціального захисту для окремих осіб.

Соціальні структури та інституції мають значний вплив на єдність особистості в суспільстві, або пом'якшуючи, або посилюючи почуття самотності. Такі інституції, як сім'я, освіта та робоче місце, забезпечують основи для соціальної взаємодії, формування ідентичності та підтримки. Однак, коли ці структури стають фрагментованими або не адаптуються до змінних суспільних потреб, людям може бути важко знайти своє місце та призначення в громаді. Важливо, що процес особистої ідентифікації у світі як унікальної особистості часто призводить до комунікативних проблем та переживання внутрішньої самотності, яка може проявитися у зовнішньо напруженій та розгорнутій комунікації [27, с. 96].

У сучасному контексті, коли соціальні структури й комунікаційні моделі зазнають значних змін, питання самотності отримує нові оберти. Наприклад, глобальному дослідженню присвячене поняття *existential loneliness*, яке вказує на те, що відчуття фундаментального внутрішнього відчуження може супроводжувати людину незалежно від її віку чи соціальної активності. Наукові погляди підкреслюють, що самотність не лише як соціальний дефіцит – нестача контактів, але й як внутрішнє екзистенційне переживання, що часто не усвідомлюється усередині особистості [34].

Відтак, вважаємо, що у синтезі цих підходів концепція А. Салія про самотність митця отримує додаткову глибину. Якщо самотність залежить від «дуже багатьох специфічних причин, а іноді і від певних неповторних випадковостей», вона стає не лише психологічною категорією, але невід'ємною частиною екзистенційного становлення особистості в контексті культури й часу. У цьому розумінні твір або художня форма (наприклад, у хореографії чи літературі) може виступити способом «упорядкувати» ці випадковості – надати їм сенс через символіку, композицію, емоційну мову.

Крім того, нові тенденції у філософському дослідженні самотності звертають увагу на зв'язок між індивідуальним переживанням із масштабними

соціально-технологічними змінами. Сучасні медіа, урбанізація, цифрові комунікації переформатовують межі самотності як психологічного і філософського явища [33]. Таким чином, самотність митця або окремої особистості вже не можна розглядати ізольовано від технологічних, соціальних та культурних трансформацій.

Отже, в сучасному світі самотність митця – це не лише приватне внутрішнє випробування, але водночас дзеркало змін у суспільстві, способу спілкування, способу звернення людини до себе і до інших. У цьому сенсі вона стає матеріалом для художнього осмислення: як тема, джерело натхнення і виклик, тому саме мистецтво здатне перетворювати її на форму комунікації й солідарності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНИХ АНАЛОГІВ ТА ПРОТОТИПІВ ТВОРЧОГО ПРОЕКТУ «ОБ'ЄДНАННЯ ЗАРАДИ ДОПОМОГИ»

2.1. Виразні можливості сучасного танцю в інтерпретації ідей взаємодопомоги

Сучасний танець, як форма мистецького висловлення, дедалі частіше стає простором для дослідження соціальних і гуманістичних тем, серед яких концепція взаємодопомоги посідає особливе місце. Через поєднання руху, простору, партнерства та емоційної виразності хореографи створюють твори, що не лише демонструють фізичну майстерність виконавців, а й формують глибокий символічний наратив про підтримку, співпрацю та довіру. Використовуючи різні хореографічні засоби: від взаємодії партнерів і групових композицій до імпровізаційних методів і колективного творення, митці перетворюють танець на потужну метафору спільності та взаємної підтримки. Такий підхід дозволяє глядачеві не лише споглядати, а й емоційно переживати ідею солідарності, що втілюється у взаємодії тіл, рухів і почуттів на сцені.

Сучасний танець є унікальним мистецьким засобом, що дозволяє візуалізувати соціальні практики й цінності, серед яких особливе місце займає ідея взаємодопомоги. Мова тіла та колективна рухова взаємодія створюють для глядача та учасників безпосередній естетичний досвід солідарності. Як зазначає Л. Хоцяновська, хореографічні форми, побудовані на парній роботі, груповому балансі та спільних підйомах, перетворюють технічні операції на символи підтримки, довіри й взаємозалежності [28, с. 270-274].

Партнерство у сценічному русі (підйоми, ловлі, опори) уособлює не лише механіку взаємодії, а й глибоку соціальну метафору спільності. Через тілесну опору між виконавцями народжується образ надійності, турботи та колективної відповідальності. Ця двозначність – технічна і водночас філософська, є однією з головних ознак абстрактної хореографії, де тіло стає мовою ідеї.

Просторові композиції у груповому танці виконують семіотичну функцію: вони перетворюють сцену на символ соціальних мережеских зв'язків. Кластерні формації, динамічні перебудови, зміна дистанцій між танцюристами метафорично відображають інклюзію, солідарність або, навпаки, відчуження. Таким чином, сцена стає не лише простором естетичного вираження, а й інструментом соціального коментування.

Синхронізація рухів і дзеркальні жести активізують у глядача відчуття співпереживання. Наукові дослідження Л. Хоцяновської, В. Кривунь, К. Лук'яненко, К. Гладкої [6, 10, 13, 23, 27] показують, що спостереження за гармонійним колективним рухом активує у мозку глядача ті самі зони, що відповідають за емпатію. Тому хореографічний жест стає каталізатором співчуття та розуміння, а отже – способом утвердження ідей взаємодопомоги.

Імпровізаційні техніки в сучасному танці – це не лише спосіб композиції, а й метод колективного творення. Під час структурованої імпровізації кожен виконавець навчається слухати, відчувати і підтримувати партнера. Такий процес створює «живу лабораторію» спільної дії, де народжується культура взаємоповаги й співпраці.

Тілесні засоби виразності, такі як:

- дотик
- підтримка
- обійми
- м'якість
- або напруга руху

набувають символічного значення, стаючи невербальними сигналами турботи. Відзначимо, що саме через тілесну присутність та емоційну автентичність танцю виконується акт естетичного співпереживання, де взаємодопомога розкривається не словами, а рухом.

Мал. 2.1. Зразки тілесних засобів виразності у балетній виставі про Лесю Українку

Важливу роль у формуванні змісту будь-якої хореографічної вистави відіграють костюми та сценографія. Єдині кольорові рішення, спільні реквізити або уніфіковані костюми підкреслюють єдність і кооперацію, тоді як контрастні елементи можуть відображати розриви, конфлікти чи процеси відновлення спільності. Усе це працює на створення цілісного художнього образу взаємодії.

Мал. 2.2. Зразки костюмів хореографічної вистави «Бондарівна» [20]

Робота з динамікою та темпом дозволяє хореографам моделювати драматургію колективних переживань. Коли сольний, індивідуалістичний рух переходить у масову синхронність, це символізує перетворення особистої боротьби на спільний ресурс. Ритмічні переходи від напруженості до спокою відображають емоційні хвилі підтримки, виснаження й відновлення.

Інклюзивні репетиційні практики сприяють створенню етики взаємодопомоги не лише на сцені, а й у процесі підготовки вистави. Хореографи, які залучають до роботи людей різного віку, культури або рівня підготовки, формують простір довіри й співтворення, що, як вважаємо, дозволяє учасникам не просто танцювати, а проживати досвід рівності й спільної відповідальності.

Інтеграція різних культурних і тілесних досвідів робить хореографічний твір глибшим і більш автентичним. Поєднання відмінних рухових лексик збагачує мову танцю, створює відчуття реальної спільноти, де кожен учасник має право на самовираження. У такому контексті танець стає середовищем для діалогу між культурами і для утвердження солідарності.

Сучасний танець виступає також освітнім і соціальним інструментом. Через перформанс глядач отримує не лише естетичний досвід, а й розуміння способів підтримки, співпереживання, реагування на кризу. Дослідження доводять, що участь у танцювальних практиках розвиває соціальні навички, зокрема здатність до емпатії й командної роботи, що робить танець дієвим елементом соціальної педагогіки.

Психофізіологічні та нейронаукові дослідження підтверджують [23], що тілесні практики сприяють розвитку емпатії та соціальної координації. Колективне виконання рухів, спільне ритмічне дихання або повторення патернів підвищують рівень довіри і психологічної згуртованості. Саме тому танець активно використовується у терапевтичних і реабілітаційних програмах як інструмент формування соціальних зв'язків. Розвиток емпатії через танець можливий завдяки вираженню емоцій, покращенню невербального спілкування, а також через спільні рухи та взаємодію в танцювальній групі. Танець допомагає

краще розуміти власні почуття, виражати їх у безпечний спосіб і налагоджувати зв'язок з іншими, вивчаючи їхні емоційні сигнали через мову тіла [6, 10, 13, 28].

Водночас важливо усвідомлювати, що художня репрезентація взаємодопомоги не повинна бути ідеалізованою. Сцена має залишатися простором рефлексії, де осмислюються не лише прояви єдності, а й труднощі, конфлікти, вразливість. Етичний підхід до створення хореографічних робіт передбачає повагу до різних досвідів і уникнення спрощених трактувань соціальних тем.

Таким чином, сучасний танець є не лише мистецькою формою, а й соціальною практикою, здатною утверджувати цінності взаємодопомоги, довіри та солідарності. Його виразні можливості охоплюють не лише естетичні параметри, а й психологічні, педагогічні та комунікативні виміри. Через мову руху сучасна хореографія сприяє формуванню більш емпатичного, чутливого та згуртованого суспільства.

2.2. Аналіз існуючих хореографічних творів, присвячених темі єдності, підтримки та співпраці

Аналіз існуючих хореографічних творів, присвячених темам єдності, підтримки та співпраці, є важливим етапом у вивченні сучасного танцю як соціокультурного явища. Через рухові образи, пластику та композиційні рішення хореографи передають не лише емоційний стан особистості, а й колективні переживання, взаємозв'язок індивіда з громадою, а також соціальні ідеали. Вивчення таких постановок дозволяє виявити, якими засобами сучасне мистецтво формує у глядача відчуття солідарності та спільної відповідальності, а також як через танець відображаються важливі гуманістичні цінності.

Особливо актуальним та цінним такий аналіз є для України, де сучасна історична та соціальна ситуація вимагає підкреслення теми єдності та взаємопідтримки. Хореографія, як універсальна мова емоцій і символів, здатна

не лише висвітлювати переживання людей у складні часи, а й служити інструментом моральної та психологічної підтримки суспільства. Дослідження українських постановок дозволяє оцінити, як мистецтво реагує на виклики сьогодення, зберігає національну ідентичність і сприяє розвитку культурного та соціального капіталу, формуючи у громадян усвідомлення власної відповідальності та значущості спільнотної взаємодії.

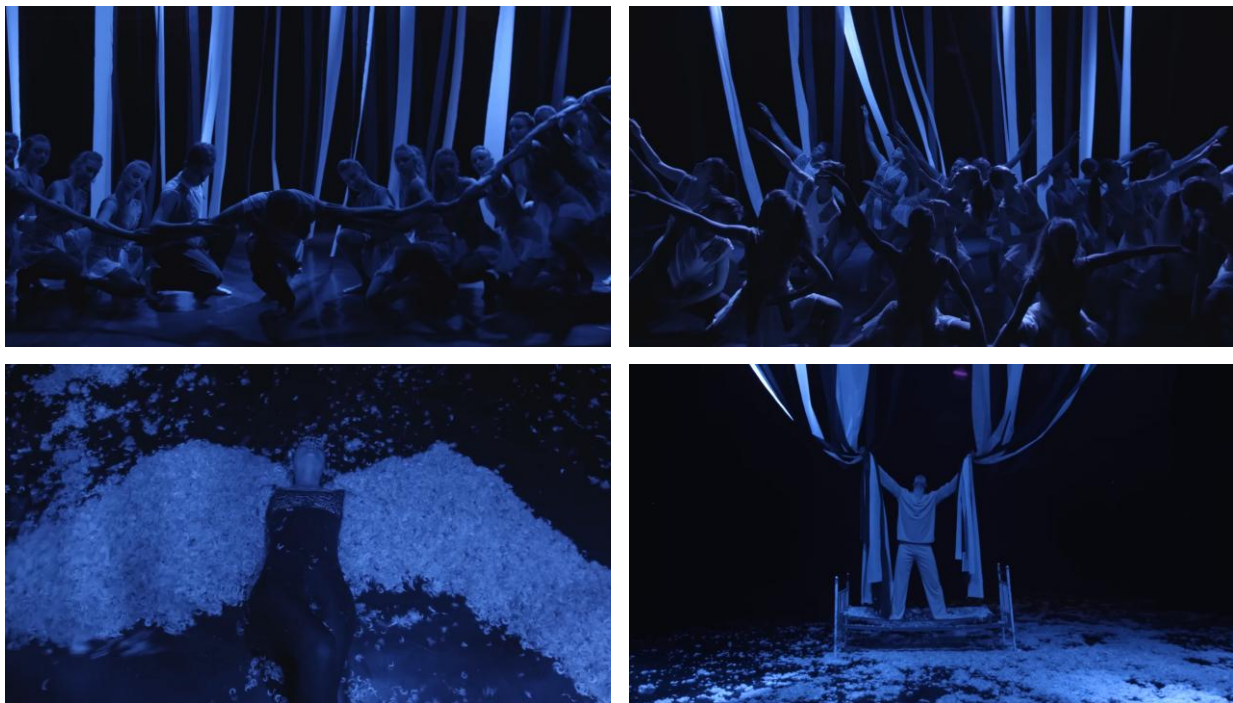
Для здійснення аналізу існуючих хореографічних творів, присвячених темі єдності, підтримки та співпраці ми обрали: «One more step», «Крила», «Вільний птах», «Fix me, Jesus».

1. «One more step» (мал. 2.3) (хореографія Віолети Матюшенко) (https://www.youtube.com/watch?v=LgCWRiWU-bE&list=RDLgCWRiWU-bE&start_radio=1) [36].

Мал. 2.3. Кадри із хореографії «One more step» [36]

2. «Крила» (мал. 2.4) (хореографія Касьян Гойлезовський, Garrett Smith, Олена Присяжненко) (<https://www.youtube.com/watch?v=XAz7CNkIcxM>) [11].

Мал. 2.4. Кадри із хореографії «Крила» [11]

3. «Вільний птах» (мал. 2.5) (хореографія Тетяни Горошевської) (<https://www.youtube.com/watch?v=deYrmSTmHvM>) [5].

Мал. 2.5. Кадри із хореографії «Вільний птах» [5]

4. «Fix me, Jesus» (мал. 2.6) (хореограф Alvin Ailey)
(<https://www.youtube.com/watch?v=kDXerubF4I4&t=323s>) [32].

Мал. 2.6. Кадри із хореографії ««Fix me, Jesus» [32]

Здійснимо аналіз існуючих хореографічних творів, присвячених темі єдності, підтримки та співпраці за такими напрямками: ідейно-тематична спрямованість (зміст, драматургія), музична партитура, хореографічний текст (лексика та пластика), допоміжні виражальні засоби (художнє оформлення), а також виконавські інтерпретації. Вважаємо, що кожен з цих елементів є ключовим для розуміння суті та цілісності хореографічного твору.

1. «One more step» (хореографія Віолети Матюшенко)

1.1. Хореографічна постановка «One more step» у виконанні та постановці Віолети Матюшенко є прикладом глибоко емоційного сучасного танцю, який поєднує пластичну виразність, символічний зміст і технічну майстерність. Цей твір розкриває тему людської сили, стійкості та віри у власні можливості навіть тоді, коли довкола панує невизначеність або внутрішній біль. Назва «Ще один крок» символічно підкреслює ідею поступового руху вперед, як фізичного, так і духовного, у прагненні до свободи, гармонії та самоподолання.

1.2. Музичний супровід має сучасний характер, із використанням електронних інструментів, легких ударних і глибоких басових тонів, які створюють атмосферу напруги й очікування. Темп середній, але з динамічними змінами адже музика поступово розвивається від тихих, зосереджених моментів до потужних звукових кульмінацій. Ритм чіткий, синхронний із рухами танцівниці, що підкреслює момент кожного її «кроку» як елемент внутрішнього прориву. Мелодія лаконічна, з елементами мінімалізму, завдяки чому акцент переноситься на емоційне наповнення руху, а не на музичну складність. Гармонія мелодії підтримує баланс між спокоєм і напруженням, створюючи відчуття боротьби, надії та оновлення.

1.3. Лексика танцю базується на поєднанні елементів контемпорарі (сучасного танцю) та контактної імпровізації. Використовуються глибокі присіди, плавні переكاتи корпусом, різкі зміни рівнів: від низьких положень до потужних підйомів. Рухи рук пластичні, відкриті, ніби прагнуть до взаємодії зі світом. Пози тіла часто асиметричні, що підкреслює пошук рівноваги між внутрішнім і зовнішнім. Техніка виконання демонструє високу майстерність танцівниці – вміння поєднувати контроль і спонтанність, силу й м'якість. Виразність рухів надзвичайно висока: кожен жест наповнений сенсом, а паузи мають таку ж вагу, як і активні фази руху.

1.4. Композиційно твір має чітку драматургію: вступ спокійний, зосереджений, далі розвиток із наростанням енергії та складності рухів, і кульмінація – момент максимальної емоційної напруги, коли тіло танцівниці немов долає внутрішній бар'єр. Фінал вирізняється очищенням і спокоєм – символічним кроком до внутрішньої свободи. Сюжет, хоч і не має лінійної історії, передає шлях самопізнання й подолання. Динаміка твору змінюється хвилеподібно, що створює ефект «дихання», тобто внутрішнього діалогу людини з собою.

Образність постановки глибоко метафорична: танець уособлює процес духовного відродження, прагнення не зупинятись, навіть коли сили вичерпуються. Основна емоція – це надія, яка проростає крізь біль і сумнів. Через

пластичність і темп рухів глядач відчуває і момент боротьби, і момент звільнення. Виразність досягається не тільки технікою, а й емоційною відкритістю, оскільки кожен рух, подих, погляд сповнені правдивості, що створює щире естетичне враження.

1.5. Костюм танцівниці простий, оформлений у нейтральних відтінках, що не відволікає від суті руху, але підкреслює природність і щирість постановки. Сценічний простір мінімалістичний, без складних декорацій, що дає змогу зосередитися на тілесній і внутрішній дії. Такий підхід відповідає естетиці сучасного українського танцю, де головна увага приділяється людині, її емоціям і взаємодії з простором. Для глядача цей твір є не лише видовищем, а й можливістю відчути процес внутрішньої трансформації, тобто метафорично зробити «ще один крок» до себе.

2. «Крила» (хореографія Касьян Гойлезовський, Garrett Smith, Олена Присяжненко)

2.1. Хореографічна постановка «Крила» – це яскравий приклад сучасного українського балету, у якому гармонійно поєднані класична техніка, модерна пластика та глибока емоційна символіка. Постановку створили хореографи Касьян Гойлезовський, Garrett Smith та Олена Присяжненко, що забезпечило твору багатшаровість стилів і потужний художній ефект. Основна ідея танцю полягає у прагненні людини до свободи, духовного злету, подолання обмежень і знаходження внутрішнього світла. «Крила» – це не лише метафора польоту, а й символ людської гідності, віри та надії, що особливо відгукується у контексті сучасної України.

2.2. Музика у творі має оркестрово-симфонічне звучання з домінуванням струнних і духових інструментів, що створює відчуття простору, широти та піднесення. Жанр поєднує елементи неокласики та кінематографічного саундтреку, що додає драматичної глибини. Темп варіюється від спокійних, плавних фрагментів до потужних, ритмічних пасажів, які супроводжують кульмінаційні моменти. Ритм музики тісно синхронізований із рухами танцівників адже кожен акцент підсилює фізичну дію, створюючи ефект

польоту. Мелодія лірична, світла, часом трагічна, але завжди наповнена емоційною чистотою та величчю. Гармонія зростає поступово, утворюючи звукову дугу, що підкреслює драматургію танцю.

2.3. Хореографічна мова поєднує елементи класичного балету, модерну та контемпорарі. Основні рухи – високі підйоми корпусу, широкі розкриття рук, плавні обертання й раптові контрасти між стриманістю і вибухом енергії. Часто використовуються фігури, які імітують розправлені крила – це головний символ постановки. У танці поєднуються як сольні, так і колективні епізоди, що підкреслюють індивідуальний і спільний шлях до свободи. Техніка виконання вимагає високого рівня майстерності, а саме: відточених ліній, контрольованих стрибків, гнучкості й досконалої координації. Виразність рухів полягає у поєднанні сили й легкості, що втілює метафору польоту: тіло немов долає гравітацію, відриваючись від землі.

2.4. Композиція побудована за принципом емоційного наростання: початок зосереджений і внутрішній, середина конфліктна, динамічна, а фінал очищувальний і піднесений. Сюжет розкриває шлях душі від темряви до світла, від страху до віри у власну силу. У кульмінаційній частині танцівники об'єднуються в єдину пластичну форму, утворюючи символічне «крило» – спільний образ єдності, підтримки та взаємодії. Динаміка твору варіюється хвилеподібно, що створює відчуття руху вгору, немов поступового підйому над земними обмеженнями. Зміни темпу і просторових малюнків підсилюють внутрішню драматургію.

Образність «Крил» побудована на контрасті земного і небесного: танцівники спершу тяжіють донизу, шукаючи опору, а згодом поступово «злітають», віднаходячи рівновагу. Через пластику передаються емоції звільнення, надії, духовного прозріння. Постановка пробуджує в глядача почуття піднесення, натхнення, а також глибокої емпатії, оскільки кожен рух сприймається як заклик не здаватися. Естетика твору витончена й водночас щира, без надмірної театральності. Висока виразність досягається завдяки

синтезу руху, музики та світлових акцентів, що створюють ефект польоту в буквальному й метафоричному сенсі.

2.5. Костюми виконані у світлих, повітряних тонах: білому, сріблястому, блакитному. Вони візуально підсилюють тему легкості й чистоти. Тканини легкі, струмкі, що дозволяє рухам «дихати» й утворювати ефект польоту. Декорації мінімальні, головним візуальним елементом є світло, яке символічно виступає як духовна сила, що веде героїв угору. У контексті української культури цей твір набуває особливого значення – «Крила» можна тлумачити як символ свободи, стійкості та духовного відродження народу в часи випробувань. Для глядача це не просто естетичне враження, а глибоке емоційне переживання, що залишає після себе відчуття сили, віри та світла.

3. «Вільний птах» (хореографія Т. Горошевської)

3.1. Хореографічний твір «Вільний птах» у постановці Тетяни Горошевської є яскравим прикладом сучасного українського танцю, який поєднує емоційну глибину, технічну майстерність і символічне наповнення. У центрі композиції образ людини, що прагне звільнитися від внутрішніх і зовнішніх обмежень, віднайти гармонію та власний політ душі. Через пластику руху, виразність тіла та музичну драматургію авторка розкриває філософську ідею свободи як стану духу, що не підвладний жодним обставинам. Цей твір втілює сучасне бачення української хореографії як мистецтва, що не лише відображає емоції, а й надихає на духовне піднесення та самопізнання.

3.2. Музичний супровід твору має лірично-драматичний характер і належить до сучасного стилю з елементами кінематографічного саундтреку. У музиці переважають струнні інструменти та м'які електронні фактури, що створюють ефект простору й польоту. Темп середній, подекуди уповільнений, що відповідає темі внутрішньої свободи й прагнення до духовного злету. Ритм узгоджується з рухами танцівниці: кожна пауза й зміна динаміки музики підсилює пластичні акценти та хореографічні кульмінації. Мелодія звучить світло, але з нотками туги, що передає ідею боротьби між несвободою та бажанням летіти.

3.3. Хореографічна мова побудована на сучасній танцювальній техніці з поєднанням елементів контемпорарі та класичного балету. У композиції переважають плавні, хвилеподібні рухи, обертання корпусом, широкі жести рук, які імітують розправлення крил. Пози і кроки вільні, асиметричні, що підкреслює природність і незалежність танцівниці. Виконання технічно доволі складне: відчутна точна координація, рівновага, контроль над тілом. Виразність проявляється у пластичності корпусу й рук: рухи немов «говорять», перетворюючи тіло на інструмент емоційного висловлення.

3.4. Танець має чітку драматургічну побудову: початок спокійний, замислений, немов зародження прагнення до свободи. У середній частині темп і амплітуда рухів зростають, створюючи відчуття напруження й пошуку. Кульмінація – це широкий пластичний рух рук, символічний «зліт», який передає момент внутрішнього звільнення. Фінал спокійний, але світлий, ніби птах досягнув гармонії. Динаміка побудована на чергуванні м'яких і різких рухів, що збагачує композицію енергією і ритмічними контрастами.

Образ танцю – це жінки-птах, символ душі, що прагне вийти за межі буденності. Через пластику тіла передається шлях від замкненості до саморозкриття. Емоційна палітра багата: початковий сум переходить у надію, рішучість і відчуття внутрішнього піднесення. Танець сповнений виразності, адже кожен рух має психологічне наповнення, створюючи глибокий зв'язок між виконавицею та глядачем. Головне послання – віра в силу духу, у здатність піднятися над труднощами.

3.5. Костюм танцівниць легка сукня з прозорими елементами, що під час рухів нагадує крила, підсилюючи метафору польоту. Візуально робота виглядає чисто й сучасно, без надмірностей. У культурному контексті твір «Вільний птах» відображає сучасні українські пошуки свободи, самовираження та духовного оновлення, що особливо актуально у часи війни та суспільних випробувань. Глядач сприймає танець як глибокий символ віри у відродження – особистісне й національне.

4. «Fix me, Jesus» (хореограф Alvin Ailey)

4.1. Хореографічний твір «Fix Me, Jesus» – одна з найвиразніших частин легендарного балету Revelations американського хореографа Елвіна Ейлі. Ця постановка є символом духовного пробудження, віри й внутрішнього очищення. У ній автор поєднує елементи модерну, класичного танцю та афроамериканських духовних традицій, передаючи глибоку емоційну напругу та щирість людської молитви. Через пластику, рух і музику Ейлі розкриває тему духовного звільнення, прагнення до світла та сили віри, що підносить людину над стражданням.

4.2. Музичний супровід – це традиційний афроамериканський спиричуел (духовна пісня) Fix Me, Jesus, який виконується а капела або під мінімальний акомпанемент. Жанр – духовна музика, що поєднує ліричність і молитву. Темп спокійний, медитативний, із м'яким ритмічним пульсом, який підтримує плавність танцю. Мелодія протяжна, глибоко емоційна, з відчуттям прохання й духовного болю. Гармонія проста, але насичена душевністю, що повністю відповідає змісту хореографії.

4.3. У творі використано лексику сучасного танцю з елементами балету. Переважають плавні, витончені рухи рук і корпусу, глибокі нахили, підтримки та обертання, що символізують внутрішню боротьбу і підтримку віри. Основні пози відкриті, спрямовані вгору, що асоціюються з молитвою. Техніка виконання вимагає високої гнучкості, рівноваги та довершеності ліній тіла. Особливе місце посідають підйоми партнерки, які передають відчуття духовного піднесення. Виразність рухів відзначається глибиною емоції та стриманою силою, без надмірного драматизму.

4.4. Композиція твору камерна тобто дуєт чоловіка та жінки. Танок розвивається поступово: від статичних, внутрішньо зосереджених рухів до виразних підйомів і підтримок. Сюжет алегоричний та уособлює духовний діалог між людиною і Богом, між проханням про спасіння і довірою до вищої сили. Динаміка змінюється плавно: початок сповнений внутрішнього болю і прохання, середина наростання духовної сили, завершення катарсис, коли рух стає символом зцілення.

Образність твору побудована навколо мотиву молитви, покаяння і прощення. Тіло танцівників стає провідником духовного змісту через нахили, підйоми, простягнуті руки, легкі тремтіння. Емоційно танець передає глибоку віру, смирення, але й надію на спасіння. У кожному русі відчувається прохання про очищення душі. Виразність досягається через контраст сили і крихкості, статичності і руху, тиші й емоційного вибуху.

4.5. Костюми прості, лаконічні: жінка в довгій світлій сукні, що символізує чистоту і духовність, чоловік у вбранні, яке контрастує та підкреслює тему протиставлення темряви і світла. Глядач сприймає танець як глибоке емоційне одкровення, що пробуджує співчуття, віру і внутрішню рівновагу.

Отже, аналіз хореографічних творів, присвячених темам єдності, підтримки та співпраці, підкреслює, як сучасний танець слугує соціокультурним інструментом для вираження колективного досвіду, соціальних ідеалів та гуманістичних цінностей, що особливо актуально в сучасному контексті України. Такі твори, як «Ще один крок» Віолети Матюшенко, «Крила» Гойлезовського, Сміта та Присяженка, «Вільний птах» Горошевської та «Виправ мене, Ісусе» Ейлі, ілюструють, як хореографія поєднує рух, музику та символізм, щоб передати послання стійкості, духовної свободи та внутрішньої сили. Ці постановки використовують різноманітні художні елементи: драматургію, музичні партитури, танцювальну лексику, костюми та сценографію, щоб викликати емоційну відкритість, сприяти суспільній солідарності та відображати національну ідентичність посеред соціальних та політичних викликів.

ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ

РОЗДІЛ 1. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПЛАН ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «ОБ'ЄДНАННЯ ЗАРАДИ ДОПОМОГИ»

1.1. Основні характеристики хореографічного твору

Тема: Життя людей у суспільстві, де в кожного є своя проблема, яка їх бентежить, викликає тривогу, напруженість та внутрішню самотність.

Ідея: Внутрішні переживання та проблеми ефективніше долаються через взаємодію з оточенням, довіру та підтримку.

Вид: сучасна хореографія у стилі jazz-modern

Жанр: ліричний

Форма: хореографічна композиція

Час дії: відірваний від конкретного часу, умовно-сучасний

Місце дії: абстрактний сценічний простір

1.2. Дійові особи та їх стисла характеристика

Люди (7 осіб) – особи, в яких є проблеми, що викликають страждання та тривогу; чинником є недовіра оточенню та замкненість в собі, але через взаємодію вони стають розсудливими та доброзичливими, з'являється довіра між ними.

Той, хто простягає руку (з'являється серед цих людей) – той, хто перший наважується відкритися іншому, відчувши схожість з цією людиною, та простягнути руку допомоги.

1.3. Лібрето

В просторі де є багато людей, відчувається порожнеча та відчуженість. Ці люди мають проблеми, які їх бентежать та пригнічують моральне самопочуття,

вони почуваються самотньо та ізолювано, ніби між ними є невидимі стіни. Але кожен намагається самотійно подолати цей стан, вирватись та знайти вихід, проте повертаються назад до свого умовного замкнутого світу. Якоїсь миті одна людина спіймала зоровий контакт з іншою, та відчула схожість їхнього стану – вона відчуває теж саме; тоді людина наважується зв'язатися з нею, відкритися та довіритися, поділитися своїми почуттями. Це стає поворотним моментом, інші починають наслідувати, та теж поступово починають відкриватися, розуміючи що оточення не таке вже і погане; йому довіряти можна, а воно в свою чергу відповідає взаємністю. У людей починає зароджуватися надія – з хаосу формується гармонія. Вивільняється колективна сила, усі поєднуються в єдине ціле: кожен, хто раніше був ізолюваний, тепер інтегрований у загальний потік та відчувається не самотнім і напруженим, а більш відкритим. Тепер люди готові вірити та допомагати один одному, панує відчуття гармонії та відкритості.

1.4. Розгорнутий зміст

Життя людей в сучасному суспільстві, де кожен веде власну внутрішню боротьбу. Люди накопичуються в собі багато проблем, які руйнують гармонію та зв'язок з собою. Незважаючи на присутність людей довкола, дуже сильно відчувається глибока порожнеча і відчуження. Здається, ніби кожен живе у власному, ізолюваному маленькому світі, який захищений невидимими стінами, що відокремлюють одних людей від інших. Кожен самотійно намагається вирватися з цього замкнутого простору, шукаючи вихід з цього стану, але знову і знову повертаються до своєї умовної «клітки».

І все ж таки з'являється той, хто знаходить сили зробити перший та важливий крок — простягнути руку іншій людині, знайти в собі сміливість вперше відкритися і довіритися. Відбувається перший зоровий контакт, який дає цій людині зрозуміти, що вони схожі, та відчувають однакові почуття, з'являється перша взаємодія. Цей момент стає переломним: бар'єри, що розділяли людей, починають руйнуватися. Відчуженість, що постійно

накопичувалася, змінюється живим контактом, і поступово все більше людей, натхнених таким прикладом, відкриваються один одному. Так, у просторі байдужості пробуджується надія. Хаос поступово змінюється гармонією, а між людьми, які були самотніми, ізольованими й замкнутими в собі, зароджується єдність.

Колективна енергія міцніє та розсіює залишки самотності та внутрішньої напруги. Люди, що були закриті в собі й віддалені одне від одного, нарешті починають об'єднуватись у щось цілісне й значуще. Спільна енергія поступово розсіює залишки самотності, нейтралізуючи напругу та страхи. Атмосфера довіри, взаєморозуміння й прихильності огортає простір, де колись панувала байдужість. Це дає можливість створити нову реальність, засновану на взаємній підтримці, єдності й гармонії між людьми.

1.5. Драматургія

Експозиція: Кожен живе у своєму мікросвіті, ніби оточений невидимими стінами, люди почувають самотність та ізоляцію.

Зав'язка: Самостійні спроби вирватися з ізоляції та знайти шлях назовні.

Розвиток дії: Крок на зустріч, людина простягає руку іншому – тим самим відкривається іншому; довіра поступово розквітає серед оточуючих.

Кульмінація: Об'єднання в одне ціле, подолання самотності та напруги.

Розв'язка: Поява гармонії та взаємодовіри, готовність залишатися разом.

1.6. Музичний аналіз

Для створення хореографічної композиції було використано 2 музичні композиції, загальною тривалістю 5 хвилин 05 секунд; загальна кількість тактів: 144.

Експозиція та зав'язка: Ólafur Arnalds – Near Light

Тривалість: 2 хвилини 03 секунди

Кількість тактів: 62

Музичний розмір: 4/4

Лад: мажорний

Темп: andante moderato (спокійний, рівномірний)

Динаміка: від piano/pianissimo до mezzo-forte

Задумливий характер твору, з поєднанням класичної гармонії та сучасних електронних тембрів. Відбувається гра між спокоєм та напругою, що створює відчуття руху – внутрішнього, емоційного.

Розвиток дії, кульмінація, розв'язка: Ex Cathedra – Michal Smorawinski

Тривалість: 3 хвилини 02 секунди

Кількість тактів: 82

Музичний розмір: 4/4

Лад: мінорний

Темп: moderato (помірний, з поступовим нарощуванням інтенсивності)

Динаміка: від mezzo-piano у вступі, через crescendo до fortissimo у кульмінації, далі decrescendo

Композиція передає емоційний підйом, що супроводжується величним характером твору. Використовуються елементи хору, ймовірно змішані з оркестровими або синтетичними шарами. Відбувається гра між спокоєм та напругою, що створює відчуття емоційного підйому.

1.7. Костюми (опис та зображення)

Купальник молочного кольору.

Штани - широкі та довгі з градієнтом від молочного до чорного кольору.

Взуття: шкарпетки чорного кольору.

Зачіска: низький хвіст.

(Згенеровано ШІ)

1.8. Світлова партитура

00:00 – 00:03 – повна відсутність світла

00:03 – 00:17 – поступове висвітлення танцівників точковим локальним світлом білого кольору, заливка сцени відсутня, використання дим машини

00:17 – 01:00 – точкові промені білого світла підсвічують кожного танцівника, заливка сцени відсутня, використання дим машини

01:00 – 02:03 – хаотичні промені білого світла, заливка сцени відсутня, використання дим машини

02:03 – 02:05 – спрямування всіх променів світла на 2 виконавців, поступове додавання жовтих променів, заливка сцени відсутня

02:05 – 02:13 – промені супроводжують рух 2 виконавців

02:13 – 02:22 – одне точкове світло жовтого кольору направлене на центр сцени, заливка сцени відсутня

02:22 – 02:30 – поява другого точкового світла ліворуч

02:30 – 02:47 – залишається 2 точкових світла жовтого кольору, поява хаотичних променів білого кольору

02:48 – 03:06 – поступове розсіювання променів, заливка сцени теплим світлом

03:06 – 03:09 – згасання світла до повної темряви

03:09 – 03:12 – різко з'являється велике точкове світло білого кольору ліворуч, заливка сцени відсутня

03:12 – 03:14 – повне затемнення

03:14 – 03:17 – різко з'являється велике точкове світло жовтого кольору ліворуч, заливка сцени відсутня

03:17 – 03:19 – розсіювання світла по всій сцені

03:19 – 03:53 – заливка сцени білим кольором, хаотичні точкові промені змінюють направлення на акценти музичного супроводу

03:53 – 04:02 – поступове з'єднання всіх променів жовтого кольору у передній правий кут сцени, розсіювання заливки сцени

04:02 – 04:10 – одне точкове світло направлене на виконавців, заливка сцени відсутня

04:10 – 04:15 – розсіювання маленьких променів по всій сцені

04:15 – 04:24 – одне точкове світло великого діаметру жовтого кольору на центрі, простріли маленьких променів хаотично по всій сцені, заливка сцени відсутня

04:24-04:31 – розсіювання точкового світла по всій сцені, заливка сцени білим кольором

04:31– 04:35 – простріли жовтих променів на акценти

04:31 – 04:40 – з'єднання всіх променів на центрі, поява великого точкового світла на середині, затемнення заливки сцени

04:40 – 04:51 – точкове світло великого діаметру жовтого кольору на середині

04:51 – 05:03 – поступове приглушення світла

05:03 – 05:05 – акцентна поява променю жовтого кольору направлене на виконавців.

РОЗДІЛ 2. ПОСТАНОВЧИЙ ПЛАН ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «ОБ'ЄДНАННЯ ЗАРАДИ ДОПОМОГИ»

Умовні позначення:

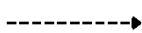
- виконавець обличчям до глядача;

- виконавець спиною до глядача;

- виконавець знаходиться в повітрі (підтримка);

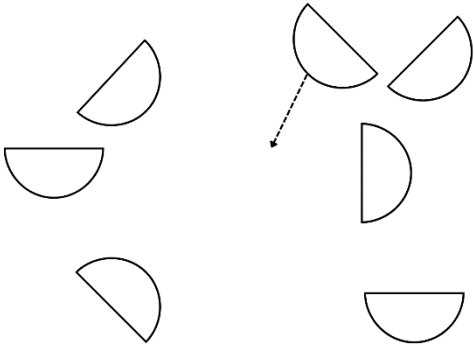
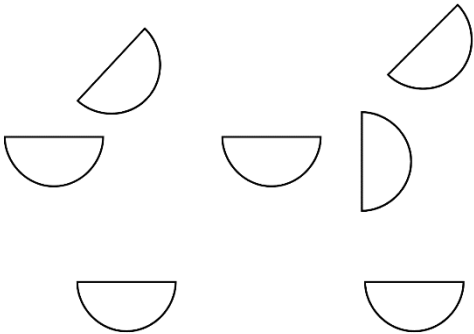
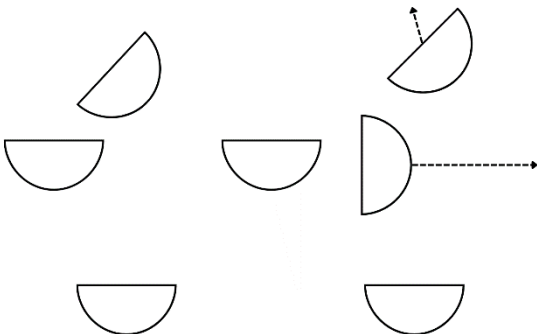
- напрямок руху, переміщення по сцені;

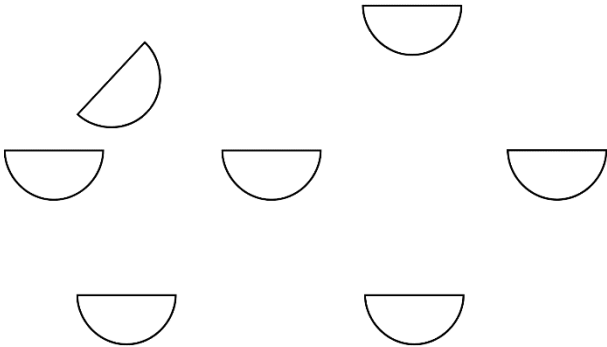
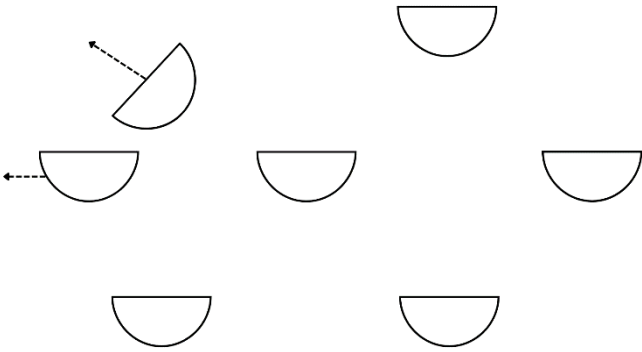
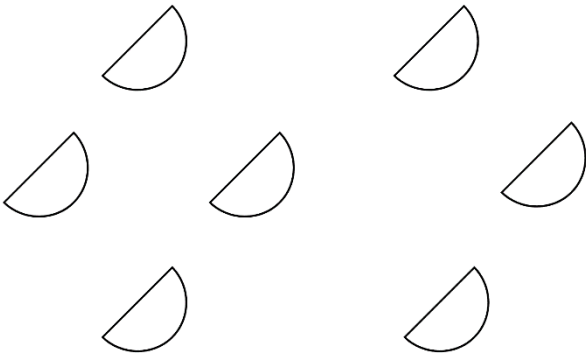

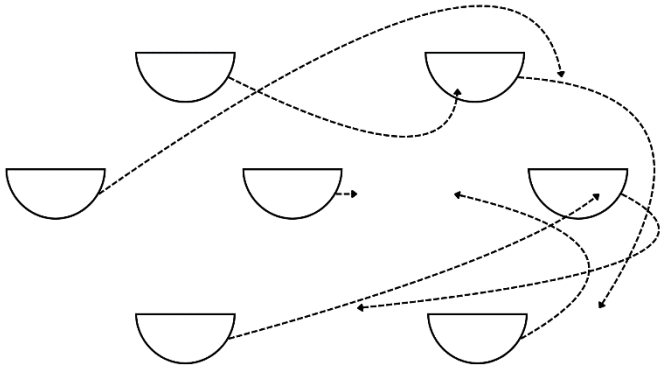
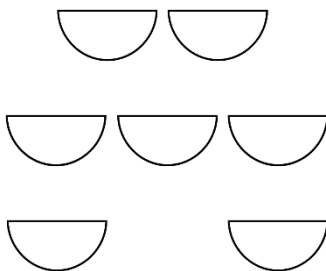
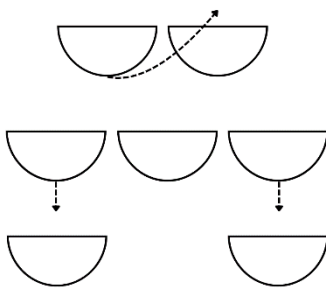
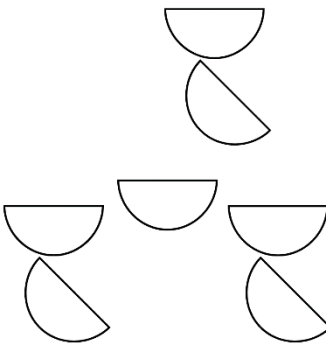
- хаотичний рух у просторі (прохідні положення та переміщення).

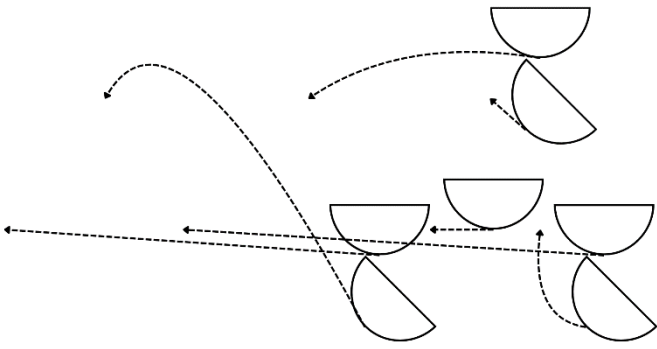
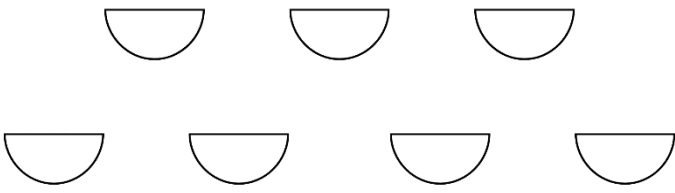
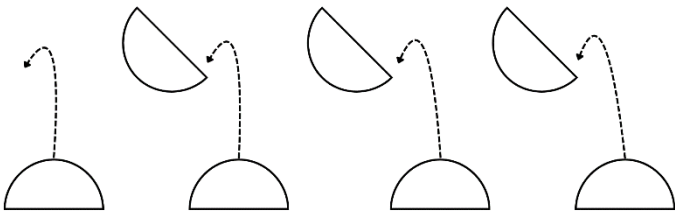
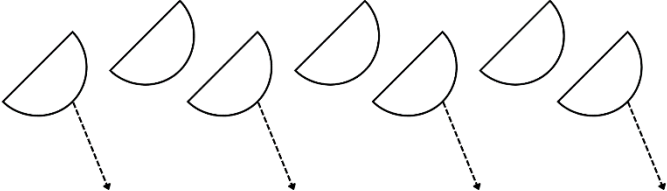

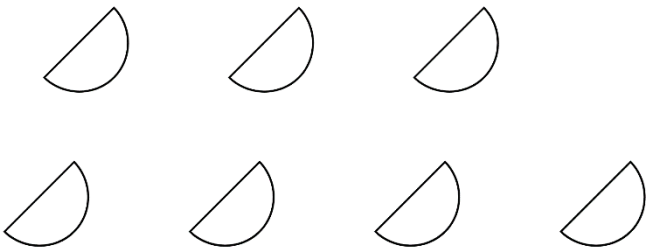
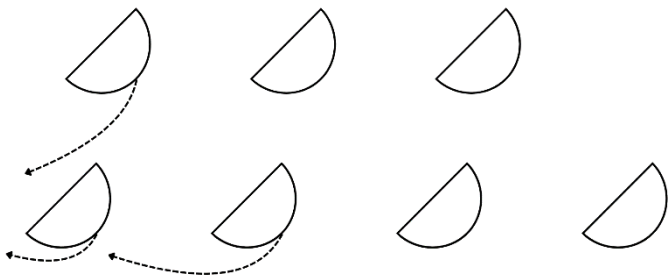
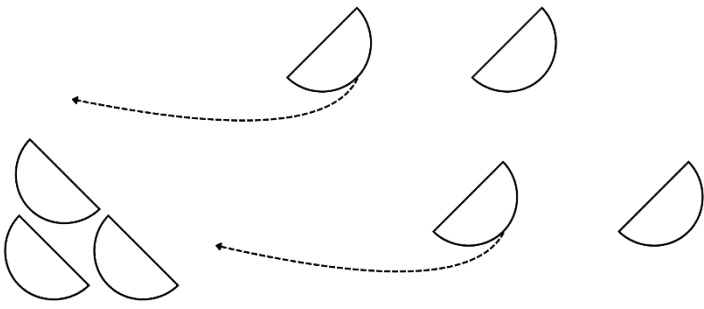
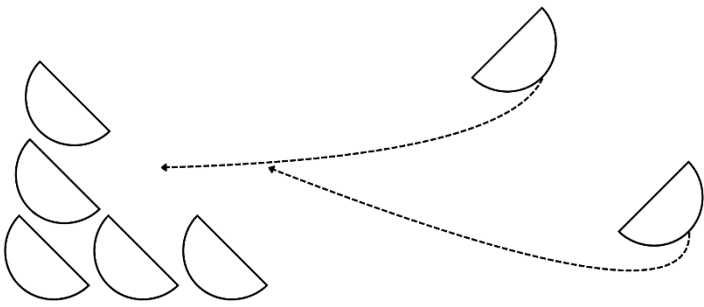
Малюнок	Такти та опис дії
	5 тактів (00:00 – 00:10) Виконавці розвернуті в різні точки залу, кожен у «своєму світі». Виконання несинхронних повільних рухів, відсутність контакту, відчуття ізольованості.
	25 тактів (00:10 – 01:00) Хаотичне переміщення виконавців по своїй траєкторії, різний темп хореографії. Рухи уривчасті, зламані, без чіткої траєкторії. Погляд униз та в одну точку, відчуття максимальної внутрішності.

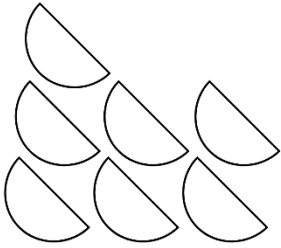
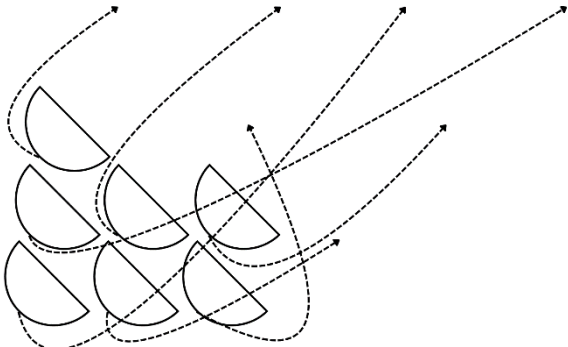
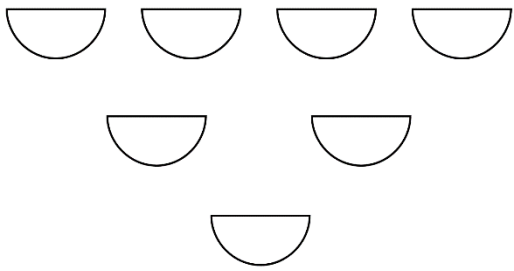
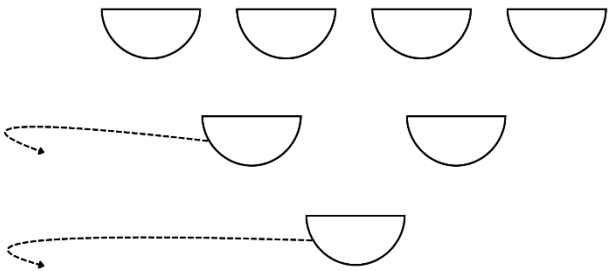
	32 такти (01:00 – 02:04) Бажання вирватися. Збільшення амплітуди рухів, поява напруги. Але синхронність рухів відсутня. Виконання відштовхуючих рухів – вперед, вгору, намагання прорватися через невидимі стіни. Чітка траєкторія рухів відсутня, хаотичний рух виконавців.
	1 такт (02:04 – 02:06) Перший випадковий зоровий контакт, два танцівника зустрічаються поглядами.
	3 такти (02:06 – 02:13) Виконавець показує іншому що він відчуває, повільні рухи на зустріч.
	4 такти (02:13 – 02:22) Зародження довіри. Виконання синхронної комбінації 2 виконавцями. Рухи стають гармонічнішими, набувають кругових та дихальних траєкторій. Ще 3 виконавці помічають дует, та слідкують за взаємозв'язком.
	2 такти (02:18 – 02:22) Повільний перехід 2 виконавців.

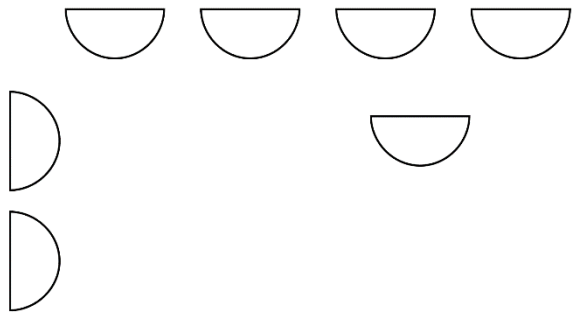
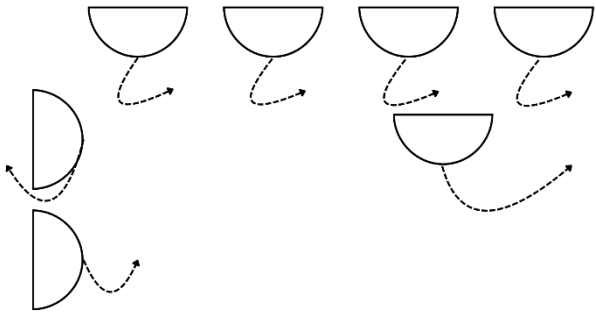
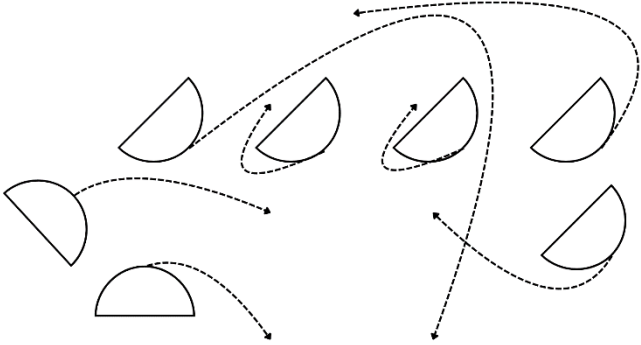
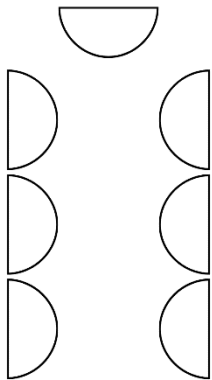
	12 тактів (02:22 – 02:47) 2 виконавці продовжують виконувати синхронну комбінацію. Утворюється ще одна група з 3 виконавців, яка починає відтворювати ту ж саму комбінацію з початку. Простір стає більш текучим – гармонійність рухів, ліній. Ще 2 виконавці помічають злиття у групи.
	4 такти (02:39 – 02:47) Повільний перехід 2 виконавців.
	9 тактів (02:47 – 03:06) Всі виконавці виконують синхронну комбінацію, але 2 останні такти відбувається розділення на 2 групи, це відбувається за рахунок розсинхрону. Рухи так само плавні та кругові, відчуття зародження гармонії між виконавцями.

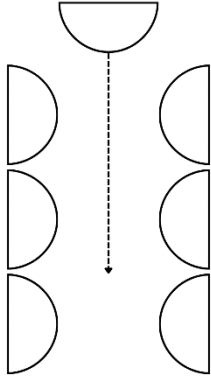
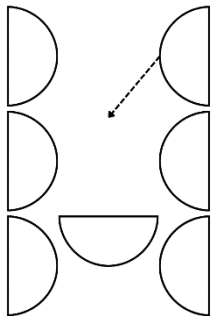
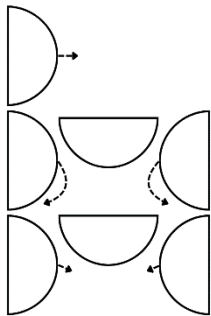
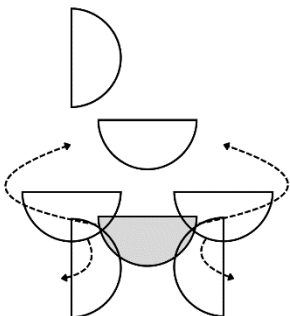
	1 такт (03:06 – 03:09) З'єднання танцівників в одне ціле, шляхом бігу; направлення ваги тіла за стегном в ліву сторону.
	2 такти (03:09 – 03:14) Активні рухи руками, з акцентом нагору.
	$\frac{1}{2}$ такту (03:14 – 03:15) Крок за лівою ногою, руки через коло паралельно підлозі.
	$\frac{1}{2}$ такту (03:15 – 03:16) Grand battements правою ногою.

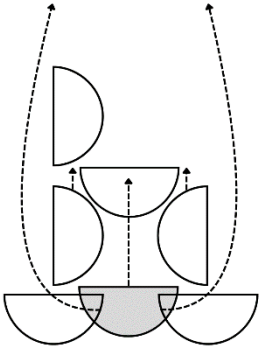
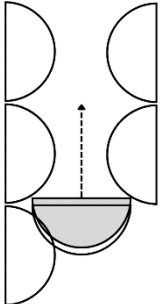
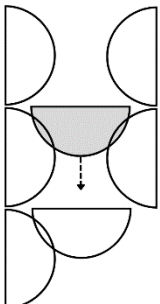
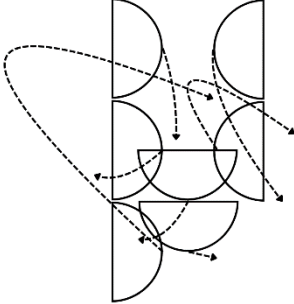
	1 такт (03:17 – 03:19) 1 Виконавець виконує рондат – фляк. Всі інші пересуваються швидким бігом.
	12 тактів (03:19 – 03:44) Виконання синхронної комбінації, з максимальною амплітудою рухів.
	2 такти (03:44 – 03: 48) 3 виконавці продовжують комбінацію. 4 виконавці переходять слайдом та виконують синхронний підйом за ногою.
	1 такт (03:48 – 03:50) 3 виконавці продовжують комбінацію. 4 виконавці виконують pas de chat в присід.

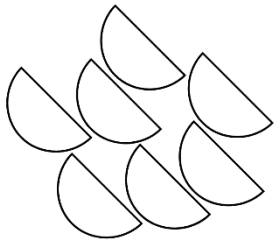
	1 такт (03:50 – 03:53) 2 лінія робить падіння в підлогу через планку. 1 лінія – витягіння за рукою в планці, опускання на підлогу.
	1 такт (03:54 – 03:56) 3 виконавці виконують переكات та збираються бігом в правий кут сцени.
	1 такт (03:56 – 03:58) 2 виконавці виконують переكات та збираються бігом в правий кут сцени.
	2 такти (03:58 – 04:02) 2 виконавці виконують переكات та збираються бігом в правий кут сцени.

	4 такти (04:02 – 04:10) 1 такт – ізольовані рухи руками; 2 такт – почергове опускання корпусу на кожен рахунок; 3 такт – витягіння за руками в 2 точку сцени; 4 такт – підтягнутися на задню ногу, підйом корпусу через roll up.
	2 такти (04:11 – 04:15) 1 лінія робить круговий grand battement правою ногою та розбігаються на точки, всі інші також розбігаються.
	4 такти (04:15 – 04:24) Виконання синхронної комбінації; На 4 такт почергове опускання корпусу через витягіння нагору, руки йдуть по колу.
	2 такти (04:24 – 04:29) 2 виконавці виконують посування хореографічної комбінацією. Всі інші - повільний підйом корпусу через roll up.

	1 такт (04:29 – 04:30) Всі виконавці стоять нерухомо.
	1 такт (04:31 – 04:33) 2 Переходи через 4 позиції, руки через замах паралельно підлозі.
	1 такт (04:33 – 04:36) Перехід повільним кроком.
	1 такт (04:36 – 04:38) Виконавці стоять навпроти один одного, та один позаду обличчям вперед.

	1 такт (04:38 – 04:40) Повільні кроки вперед у 1 виконавця
	1 такт (04:40 – 04:42) Крок на середину одного з виконавців.
	1 такт (04:42 – 04:44) 4 виконавці беруть за ноги та руки.
	1 такт (04:44 – 04:46) Підтримка «рибка».

	1 такт (04:46 – 04:48) Виконавця, який виконує підтримку ставлять на плечі іншому, та переходять назад.
	1 такт (04:48 – 04:50) Падіння виконавця за спиною на руки інших.
	$\frac{1}{2}$ такту (04:50 – 04:51) Опускання виконавця на підлогу на ноги.
	$\frac{1}{2}$ такту (04:51 – 04:53) Повільний перехід всіх виконавців.

	3 такти (04:53 – 05:05) Шикування виконавців за зростанням, повільний підйом через roll up, та акцент головою нагору на фінальній ноті.
---	---

ВИСНОВКИ

Мистецтво історично слугувало потужним засобом самовираження людини, дозволяючи людям передавати глибокі емоції, думки та внутрішні переживання, які часто важко висловити вербально. За допомогою різних форм, таких як живопис, музика, танець та література, мистецтво сприяє самопізнанню, емоційній регуляції та соціальному зв'язку, діючи як універсальна мова душі. Сучасне мистецтво також відіграє значну роль у формуванні уявлень про ідентичність, владу та соціальні проблеми, часто слугуючи формою критичного пізнання та символічного опору в соціальних та філософських контекстах. Крім того, мистецтво функціонує терапевтично, допомагаючи людям переживати травми, досліджувати свій внутрішній світ та досягати психологічного благополуччя шляхом екстерналізації внутрішніх конфліктів та розвитку емпатії. У сфері освіти та соціального активізму, особливо в часи криз, таких як війна, мистецтво, зокрема танець, стає інструментом колективної стійкості, морального розвитку та сприяння взаємній підтримці, підкреслюючи його життєво важливу роль в особистій та суспільній трансформації.

Історичний розвиток самотності у філософській думці підкреслює її незмінне значення як складного та багатогранного питання, пов'язаного з екзистенційними питаннями про людське існування, індивідуальність та соціальні зв'язки. Філософи від давніх часів до сучасності досліджували самотність як особистісний та соціальний феномен, підкреслюючи її роль у самопізнанні, творчості та пошуку істини. Діалектика між самотністю, індивідуальністю та спільнотою залишається центральною, а сучасні перспективи визнають, як соціальні структури, культурні норми та технологічний прогрес впливають на переживання самотності. Художні вирази, такі як танець та література, служать відповідями на суспільні кризи зв'язків, пропонуючи нові форми символічного спілкування та спільноти. Зрештою, сучасні дискусії визнають, що самотність – це не лише соціальний дефіцит, а й екзистенційний стан, сформований ширшими культурними та технологічними

трансформаціями, що робить її життєво важливою темою для філософських та художніх роздумів.

Сучасний танець дедалі більше слугує потужним засобом для дослідження соціальних та гуманістичних тем, де взаємодопомога займає центральну роль. Завдяки руху, партнерству та емоційній виразності хореографи створюють твори, що символізують підтримку, довіру та спільноту, перетворюючи технічні взаємодії на значущі соціальні метафори. Просторові композиції та синхронізовані жести викликають емпатію та відображають соціальні зв'язки, тоді як імпровізаційні техніки сприяють культурі взаємоповаги та колективної творчості. Костюми, сценографія та динамічний темп ще більше посилюють наратив єдності та спільного досвіду, підкреслюючи важливість інклюзивності та культурної інтеграції. Крім того, танець функціонує як освітній та терапевтичний інструмент, сприяючи емпатії, соціальній згуртованості та емоційному розумінню, водночас визнаючи складність та вразливість, властиві соціальним відносинам, тим самим сприяючи більш емпатичному та згуртованому суспільству.

Аналіз хореографічних робіт, присвячених темам єдності, підтримки та співпраці, підкреслює, як сучасний танець слугує соціально-культурною рефлексією, передаючи колективний досвід та соціальні ідеали через рух, музику та візуальний дизайн. Такі роботи, як «Ще один крок» Віолети Матюшенко, підкреслюють стійкість та внутрішній ріст за допомогою символічних образів та емоційної виразності, тоді як «Крила» Гойлезовського, Сміта та Присяженко досліджують теми свободи та духовного польоту через поєднання класичних та сучасних стилів. «Вільний птах» Тетяни Горошевської зображує шлях від внутрішніх обмежень до самозвільнення, підкреслюючи надію та віру, а костюми та постановка підсилюють метафору польоту. «Виправ мене, Ісусе» Елвіна Ейлі інтегрує афроамериканські духовні традиції, щоб зобразити духовне пробудження та віру, використовуючи прості, але потужні рухи та костюми, щоб викликати глибокі емоційні та релігійні теми. Загалом, ці роботи демонструють, як хореографія, музика та візуальні елементи разом сприяють почуттю

солідарності, моральної підтримки та культурної ідентичності, що особливо актуально в сучасному соціальному та історичному контексті України.

Подальші наукові пошуки доцільно спрямувати на глибше вивчення ролі мистецтва, зокрема сучасного танцю, у формуванні соціальної єдності, емоційної стійкості та колективної ідентичності в умовах суспільних трансформацій і криз. Перспективним напрямом є міждисциплінарний аналіз взаємозв'язку між хореографічними практиками, філософським осмисленням самотності та психологічними аспектами переживання спільності. Важливим видається також дослідження терапевтичного потенціалу танцю та інших видів мистецтва як засобів подолання травматичного досвіду, зокрема у воєнний та поствоєнний періоди. Окремої уваги потребує вивчення освітнього значення танцю в контексті розвитку емпатії, моральних цінностей і соціальної відповідальності молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бедінченко О., Раєвська Я. Концепції та методики арт-терапії: розвиток і впровадження в Україні. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія*. Випуск 3 (64), 2024. С. 5-11.
2. Бицько О. Психологічні основи художнього сприйняття. *Вісник психології і педагогіки*. URL: <https://surl.lu/hnjfzn> (дата звернення 22.10.2025)
3. Брагіна Т. М. Філософія символічних форм Е. Кассіра як контекст осмислення хореографії. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (21–22 листоп. 2019 р.)*. Харків. держ. акад. культури, Нац. акад. мистецтв України. Харків, 2019. С. 53–55.
4. Булага К.М. Принципи навчання хореографії вихованців дитячого хореографічного колективу. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузів. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка*. Дрогобич : Гельветик, 2020. Вип. 29, т. 1. С. 222–228.
5. Вільний птах (хореографія Тетяни Горошевської). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=deYrmSTmHvM> (дата звернення 21.10.2025)
6. Гладка К.А., Четверик-Бурчак А.Г. Особливості емоційного інтелекту танцівників партнерського та сольного видів хореографії. *Молодий вчений*. №11(87). 2020. С. 52-58.
7. Гуд Г. Вплив мистецтва на особистість як психолого-педагогічна проблема. *Українське мистецтво у світовому культурному просторі: історія, сучасність та перспективи розвитку*. 2025. С. 148-150.
8. Калиновський Ю. Духовно-ціннісні детермінанти вітчизняного державотворення. *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід : матеріали конф. (Тернопіль, 18–19 червня 2020 р.)*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. С. 4–7.

9. Кібенко Е. О. Актуалізація проблеми самотності у філософії XIX-XX століть. *Наукові записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство*. 2022. Т. 9-10. С. 49-59.
10. Кривунь В.Р., Тараненко Ю.П. Ефективні методи танцювальної терапії в хореографічній освітній практиці. *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку*. С. 134-135. URL: <https://old.bdpd.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/60-3.pdf> (дата звернення 21.10.2025)
11. Крила (хореографія Касьян Гойлезовський, Garrett Smith, Олена Присяжненко) . URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XA77CNkIcxM> (дата звернення 22.10.2025)
12. Лазоренко Б. Технології театру спонтанності у збереженні психологічного здоров'я УБД, волонтерів, ВПО та інших громадян в умовах воєнних дій. *Простір арттерапії: місце особистості в часи суспільних трансформацій: матеріали XIX Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 17–18 червня 2022 р.)* / за наук. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Скар. Київ, 2022. 203 с. С. 15-17.
13. Лук'яненко К. А. Особливості кінестетичної емпатії в сучасному танці. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2022. № 2. С. 148–152.
14. Максименко В. І. Формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії у процесі фахової підготовки. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Український державний університет імені Михайла Драгоманова. Київ, 2024. 289 с.
15. Метафора: ключ до розуміння та перетворень у терапії. URL: <https://nazarevich-art.com/metafora-klyuch-do-rozuminnya-ta-peretvoren-u-terapiyi/> (дата звернення 19.10.2025)
16. Мовчан М. М. *Феномен самотності як проблема буття особистості в соціальному середовищі* : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.04 –

філософська антропологія, філософія культури. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2008. 207 с.

17. Мостова І. С., Островська К. В. Хореографічне мистецтво як інструмент формування ціннісних орієнтирів вихованців аматорських танцювальних колективів. *Танцювальні студії*. 2023. Т. 6, № 1. С. 63–69.

18. Новини шоу-бізнесу: Олена Шоптенко у центрі Відня влаштувала масштабний флешмоб за участю 182 українців - відео. ТСН.ua. URL: <https://tsn.ua/glamur/olena-shoptenko-vlashtovala-vrazhayuchiy-tancyuvalniy-fleshmob-zi-182-ukrayincyami-u-centri-vidnya-2120632.html> (дата звернення 10.10.2025)

19. Орлова Т. Естетика - пошук краси та досконалості. *Психологічні параметри художньо-творчого процесу: свідомість та неусвідомлене*. <https://newacropolis.org.ua/theses/psykholohichni-parametry-khudozhno-tvorchoho-protsesu-svidomist-ta-neusvidomlene-1500792591> (дата звернення 15.10.2025)

20. Прем'єра хореографічної вистави «Бондарівна». URL: <https://www.facebook.com/share/p/14QfLm6bXLD/> (дата звернення 20.10.2025)

21. Прокопович А., Тарасюк І. Колір як інструмент драматизму художнього образу в живописі. *Fine Art and Culture Studies*. 2025. 3 2. С. 193–200.

22. Простір арттерапії: місце особистості в часи суспільних трансформацій: *матеріали XIX Міжнародної міждисциплінарної науковопрактичної конференції (м. Київ, 17–18 червня 2022 р.)* / за наук. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Скар. Київ, 2022. 203 с.

23. Психологія танцю: вплив рухів на нашу свідомість. URL: <https://experyment.com.ua/psykholohiia-tantsiu-vplyv-rukhyv-na-nashu-svidomist/#:~:text=%D0%A2%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%8F%D1%82%D1%8C%20%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%20%D0%B2%D0%BF%D0%B5%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%88%D0%BE%D1%8E%20%D0%B2,%D1%8F%D0%BA%D1%96%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D1%83%D1%82%D1%8C%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%87%D1>

%83%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B8%20%D1%81%D0%B5%D0%B1%D0%B5%20%D0%B2%D0%BF%D0%B5%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%88%D0%B5. (дата звернення 15.10.2025)

24. Салій А.В. Екзистенціали самотності та відчуження в філософії Срібної доби: передвісники та завершувачі (історико-філософська ретроспектива): монографія. Полтава, 2017. 280 с.

25. Топал А.В., Богайчук А.Р. Інноваційні текстури у сучасному мистецтві. *Інноватика в освіті, дизайні та мистецтві, 24-25 квітня 2025 року*. Одеса. 2025. С. 149-151.

26. Філософ А. Роль Хореографічної освіти у вихованні цінностей взаємодопомоги та співчуття. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (20–21 листоп. 2025 р.)*. Харків. держ. акад. культури, Нац. акад. мистецтв України. Харків, 2025. С. 131–133.

27. Хамітов Н.В. Самотність у людському бутті. Досвід метаантропології. 2-ге вид.перероб та доп. Київ: «КНТ», 2017. 370 с.

28. Хоцяновська Л.Ф. Виразні можливості сучасного танцю. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Випуск 20/2014 (т.1). С. 270-274. URL : <https://scholar.google.com/citations?user=GE74MNYAAAAJ&hl=uk&oi=ao> (дата звернення 19.10.2025)

29. Чернівчанка розповідає світу про війну в Україні танцем. *podrobnosti*. URL: <https://podrobnosti.ua/2449815-chernvchanka-rozpovda-svtu-pro-vjnu-v-ukran-tantsem.html> (дата звернення 11.10.2025)

30. 182 українців - відео. *TCH.ua*. URL: <https://tsn.ua/glamur/olena-shoptenko-vlashtuvala-vrazhayuchiy-tancyuvalniy-fleshmob-zi-182-ukrayincyami-u-centri-vidnya-2120632.html> (дата звернення 13.10.2025)

31. Datsenko V. The role of art in contemporary culture: between aesthetics, politics and post-anthropology. *Philosophy and Governance*. 2025. № (5(9)). P. 1-10.

32. Fix me, Jesus (хореограф Alvin Ailey). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kDXerubF4I4&t=323s> (дата звернення 19.10.2025)

33. Gil Álvarez M., Haugan G., Dezutter J. Mapping Existential Loneliness: A Scoping Review on Existential Loneliness/Isolation Conceptualizations and Operationalizations. *Journal of Humanistic Psychology*. 2023. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00221678231193780> (дата звернення 21.10.2025)

34. McKenna-Plumley P.E., Turner R.N., Yang K., Groarke J.M. “It’s a feeling of complete disconnection”: experiences of existential loneliness from youth to older adulthood. *BMC Psychology*. 2023. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10664587/> (дата звернення 21.10.2025)

35. Mova L., Ruban V., Veselovska H. Art Therapy in a Country at War: Ukraine’s Contemporary Dance Practices. *Critical Stages/Scènes critiques*. 2024. № 29. URL : <https://www.critical-stages.org/29/art-therapy-in-a-country-at-war-ukraines-contemporary-dance-practices/> (дата звернення 22.10.2025)

36. One more step (хореографія Віолети Матюшенко). URL: https://www.youtube.com/watch?v=LgCWRiWU-bE&list=RDLgCWRiWU-bE&start_radio=1 (дата звернення 22.10.2025)